

20

yhdessä

Kypros, Latvia, Liettua, Malta, Puola, Slovakia,
Slovenia, Tšekki, Unkari ja Viro 20 vuotta EU:n
jäseninä

20 vuotta yhdessä - Kypros, Latvia, Liettua, Malta, Puola, Slovakia, Slovenia, Tšekki, Unkari ja Viro 20 vuotta EU:n jäseninä

Euroopan komissio
Viestinnän pääosasto
1049 Brysse
BELGIA

PDF ISBN 978-92-68-14743-6 doi:10.2775/945797 NA-09-24-244-FI-N

Euroopan komissio ei ole vastuussa uudelleenkäytön mahdollisista seurauksista.

Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2024

© Euroopan unioni, 2024

Komission soveltamasta asiakirjojen uudelleenkäyttöpolitiikasta säädetään 12. joulukuuta 2011 annetussa päätöksessä 2011/833/EU komission asiakirjojen uudelleenkäytöstä (EUVL L 330, 14.12.2011, s. 39, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/833/oj>).

Jollei toisin mainita, tämän asiakirjan uudelleenkäyttö on sallittua Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) -lisenssin mukaisesti (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Tämä tarkoittaa sitä, että uudelleenkäyttö on sallittua, kunhan lähde mainitaan asianmukaisesti ja mahdollisesti tehdyt muutokset ilmoitetaan.

Sellaisten aineiston osien käyttö tai jäljentäminen, jotka eivät ole Euroopan unionin omaisuutta, saattaa edellyttää lupaa suoraan asianomaisilta oikeudenhaltijoilta.

VALOKUVIEN TEKIJÄNOIKEUDET

Kaikki kuvat © Euroopan unioni, ellei toisin mainita.

Sisällys

Enemmän mahdollisuuksia ja parempi elämänlaatu	4
Kasvua, työpaikkoja ja vaurautta	6
EU:n tuotannonalojen kilpailukyky	8
Investoinnit yhteiseen unioniin	10
Innovointi ja tutkimus	12
Solidaarisuus	13
EU:n kansainvälinen rooli	15

Kaksikymmentä vuotta sitten EU:n perhe kasvoi. Kyproksen, Latvian, Liettuan, Maltan, Puolan, Slovakian, Slovenian, Tšekin, Unkarin ja Viron kansalaisista tuli 1. toukokuuta 2004 EU:n kansalaisia. Unionista tuli yhdessä yössä entistä laajempi poliittinen, taloudellinen ja kulttuurinen kokonaisuus, joka ulottuu Tallinnasta Lissaboniin, Vallettasta Tukholmaan ja Dublinista Nikosiaan. Bulgarian, Romanian ja Kroatian liittyminen muutamaa vuotta myöhemmin on tehnyt unionistamme entistäkin vahvemman.

Euroopan unioni on muuttunut vauhdilla kahden viime vuosikymmenen aikana. Kaikkiaan 450 miljoonaa eurooppalaista on voinut liikkua vapaasti entistä laajemmassa unionissa. Kansalaisilla on vahvemmat oikeudet ja vapaudet. Demokratia ja oikeusvaltioperiaate ovat lujittuneet, vaikka niitä koetellaankin ajoittain. Sekä ihmisillä että yrityksillä on enemmän mahdollisuuksia.

Vuoden 2004 suuren laajentumisen myötä EU:sta on tullut yksi maailman suurimmista sisämarkkinoista. EU on vaurastunut ja sen talous kasvanut. Viimeisten 20 vuoden aikana 27 jäsenmaassa on EU:n investointien ja varojen ansiosta rakennettu nykyaikaista infrastruktuuria ja yhteyksiä. Eurooppalainen yhteiskunta on hyötynyt uusista innovaatioista, julkisista ja yksityisistä investoinneista, tavaroiden, palvelujen, pääoman ja ihmisten vapaasta liikkuvuudesta, tiukemmista laatunormeista ja paremmista mahdollisuuksista.

Aina ei ole ollut helppoa. Uusien jäsenmaiden piti sopeutua uusiin sääntöihin kaikilla aloilla. Vaikka ne saivat uusia mahdollisuuksia ja pääsivät laajemmille markkinoille, niiden oli lisäksi selviydyttävä lisääntyneestä kilpailusta. Myös vanhoissa jäsenmaissa tiettyjen alojen piti mukautua uuteen tilanteeseen. Euroopan unionilla on hyvät valmiudet varmistaa oikeudenmukaisuus ja lieventää näiden muutosten vaikutuksia. Eri rahastot ja tukivälineet, esimerkiksi koheesiorahastot, ovat osaltaan pitäneet huolta siitä, ettei ketään jätetä jälkeen.

Laajentuminen on ollut menestystarina. Se on auttanut jäsenmaita selviytymään paremmin Euroopan ja koko maailman kokemista haasteista. Finanssikriisi, covid-19-pandemia, Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja viimeksi sota Lähi-idässä ovat ajoittain koetelleet EU:n yhtenäisyyttä, mutta laajentunut unioni on aina onnistunut reagoimaan ja tuottamaan tulosta.

EU on vahvempi nyt, kun siihen kaksi vuosikymmentä sitten liittyneet kymmenen jäsenmaata ovat mukana. Kukin näistä maista voi paremmin EU-jäsenyyden ansiosta.

Eurobarometri-selvityksen mukaan keskimäärin **79 prosenttia EU:hun 20 vuotta sitten liittyneiden jäsenmaiden kansalaisista katsoo, että heidän maansa on hyötynyt EU:n jäsenyydestä.**

Vastaavasti **70 prosenttia niiden 15 maan kansalaisista, jotka olivat liittymisajankohtana EU:n jäseniä, uskovat EU-jäsenyyden olleen hyödyksi** (vuonna 2004 osuus oli 53 prosenttia).

© FREDERICK FLORIN/AFP Getty Imagesin kautta

Enemmän mahdollisuuksia ja parempi elämänlaatu

Laajentuminen on luonut kaikkien jäsenmaiden kansalaisille lisää mahdollisuuksia opiskella ja työskennellä kaikkialla Euroopan unionissa. Yli 2,7 miljoonaa vuonna 2004 liittyneen jäsenmaan asukasta on hyödyntänyt mahdollisuutta opiskella ja opettaa ulkomailla. Samaan aikaan Erasmus+ -ohjelman ansiosta yli 600 000 nuorta muista EU-maista on opiskellut niiden korkeakouluissa.

Liittyneistä kymmenestä jäsenmaasta yhdeksän kuuluu täysimääräisesti Schengen-alueeseen, joka on maailman suurin vapaa matkustusalue ja takaa sujuvan ja turvallisen matkustamisen. Työtä Kyproksen sisällyttämiseksi Schengen-alueeseen jatketaan, ja tässä otetaan huomioon sen erityisolosuhteet.

Jäsenmaat ovat tehneet entistä tiiviimpää yhteistyötä rajat ylittävän rikollisuuden torjumiseksi yhteisten sääntöjen, operatiivisen yhteistyön ja EU:n tuen avulla. Näin on torjuttu esimerkiksi huumekauppaa, rahanpesua ja verkkorikollisuutta.

Viimeisten 20 vuoden aikana Euroopan unioni on edistynyt merkittävästi myös muun muassa sosiaalisissa oikeuksissa, terveyden ja ympäristön

suojelussa, jätehuollossa, kuluttajien oikeuksissa ja tuoteturvallisuudessa, mikä on auttanut parantamaan ihmisten yleistä elämänlaatua. Vuonna 2004 unioniin liittyneet kymmenen maata ovat paitsi hyötäneet näistä tiukemmista normeista, myös osaltaan muokanneet niitä. Nyt luontoa suojellaan paremmin, kaupungeissa on puhtaampi ilma ja yksityisyyttä suojataan kaikkialla unionissa.

Vuonna 2004 liittyneistä **liittyneistä kymmenestä jäsenmaasta Erasmus+-ohjelmaan on osallistunut yli 2,7 miljoonaa nuorta.**

Liittymisen jälkeen kaikki uudet jäsenmaat ovat lisänneet yhdyskuntajätteen kierrätystä. Esimerkiksi Slovakia, Liettua, Slovenia ja Latvia ovat **ilmoittaneet kierrätysasteensa nousseen yli 40 prosenttiyksikköä vuosina 2004–2022.**

Keskimääräinen **elinajanodote** on noussut vuonna 2004 liittyneissä maissa kuluneiden 20 vuoden aikana **75 vuodesta 79 vuoteen** eli lähelle **27 jäsenmaan EU:n keskiarvoa, joka on 81 vuotta.**

Viimeisimmän Eurobarometri-selvityksen mukaan 20 vuotta sitten Euroopan unioniin liittyneiden maiden ihmisten **tyytyväisyys elämään** on parantunut **89 prosenttiin vuonna 2024, kun se vuonna 2004 oli 68 prosenttia.**

Kasvua, työpaikkoja ja vaurautta

Maailmantalouden laskusuhdanteesta huolimatta EU:n talous on viimeisten 20 vuoden aikana kasvanut 27 prosenttia. Unioniin vuonna 2004 liittyneiden maiden talouskasvu on ollut nopeaa. Esimerkiksi Puolan ja Maltaan taloudet ovat yli kaksinkertaistuneet. Slovakian talous on kasvanut 80 prosenttia. **Kaikkien uusien jäsenmaiden taloudet lähenevät tasaisesti 27 jäsenmaan muodostamaa EU:n keskiarvoa.**

Myös maat, jotka olivat jäseniä jo vuoden 2004 laajentumisen aikaan, ovat saaneet osansa kasvusta ja vaurastumisesta. Espanjan vienti vuonna 2004 liittyneisiin maihin on kaksinkertaistunut 20 vuoden aikana. Italian tavarakauppa näiden maiden kanssa on lisääntynyt 77 prosenttia. Myös Liettuan ja Ruotsin väliset kauppasuhteet ovat vilkastuneet merkittävästi. Alle kahden vuosikymmenen aikana EU:n sisäiset tavaravirrat ovat kasvaneet yli 40 prosenttia.

Ihmiset ovat kokeneet tämän kasvun arjessaan. Reaalipalkat kaksinkertaistuivat liittyneissä maissa vuosien 2004 ja 2023 välillä. Köyhyysaste on puolittunut. **EU:ssa 20 viime vuoden aikana syntyneistä 26 miljoonasta uudesta työpaikasta 6 miljoonaa on kymmenessä uudessa EU:n jäsenmaassa.**

EU:hun vuonna 2004 liittyneiden kymmenen jäsenmaan taloudet ovat kasvaneet jatkuvasti: Viron bruttokansantulon (BKTL) keskimääräinen vuotuinen kasvuvauhti on ollut yli 8 prosenttia, ja Puolan, Slovakian, Maltan ja Latvian yli 7 prosenttia.

Kymmenen liittyneen jäsenmaan keskimääräinen BKT asukasta kohden oli 59 prosenttia suhteessa EU-27:n keskiarvoon vuonna 2004, mutta se oli kasvanut 81 prosenttiin vuonna 2022.

Köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste on supistunut näissä jäsenmaissa **merkittävästi: se oli 37 prosenttia vuonna 2005 ja 17 prosenttia vuonna 2020.** Köyhyysriskissä elävien lasten osuus väheni samana aikana 41 prosentista 17 prosenttiin.

Korkeakoulututkinnon suorittaneiden 25–34-vuotiaiden osuus on kasvanut lähes 20 prosenttiyksikköä näissä maissa liittymisen jälkeen.

Liittyneistä kymmenestä jäsenmaasta seitsemän on ottanut euron käyttöön. Slovenia otti sen käyttöön ensimmäisenä vuonna 2007 ja Liettua vuonna 2015. Tämän ansiosta yhä useammat yritykset ja kansalaiset ovat voineet hyötyä sisämarkkinoista kaikilta osin ilman valuuttakurssiriskejä.

EU:n tuotannonalojen kilpailukyky

Olipa kyse Puolan elektroniikkaliiketoiminnasta tai Saksan autoteollisuudesta, tuotannonalat ovat kasvaneet sisämarkkinoiden tarjoamien entistä suurempien mittakaavaetujen ansiosta. Keskeisten tuotantopanosten, kuten kriittisten raaka-aineiden, saatavuus on parantunut Euroopassa. Yritykset voivat nyt hankkia helposti vaikkapa kuparia Kyproksesta, kobolttia Tšekistä, harvinaisia maametalleja Liettuasta ja nikkeliä Slovakiasta.

EU:n laajeneminen on myös luonut mahdollisuuksia laajentaa maatalouselintarviketuotteiden markkinoita, minkä ansiosta kuluttajilla on enemmän laadukkaita tuotteita valittavana. Uudet jäsenmaat ovat rikastuttaneet EU:n maatalouden monimuotoisuutta erilaisilla viljelyperinteillä, viljelykasveilla, karjalla ja laadukkailla tuotteilla. **Näiden maiden maataloustuotannon arvo on kolminkertaistunut kahden viime vuosikymmenen aikana yli 68 miljardiin euroon.**

”Vuonna 2004 liittyneiden kymmenen maan maataloustuotannon arvo on kolminkertaistunut kahden viime vuosikymmenen aikana yli 68 miljardiin euroon.”

© NurPhoto Getty Imagesin kautta

”Olipa kyse Puolan elektroniikkaliiketoiminnasta tai Saksan autoteollisuudesta, tuotannonalat ovat kasvaneet sisämarkkinoiden tarjoamien entistä suurempien mittakaavaetujen ansiosta.”

Laajemmat sisämarkkinat ovat hyödyttäneet Euroopan teollisuutta.

Slovakia kaksinkertaisti perusmetallien tuotantonsa vuosina 2004–2022 ja Tšekki yli kaksinkertaisti paperituotteiden tuotantonsa samana aikana.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan avulla maatalous- ja elintarviketeollisuutta on nykyaikaistettu vuonna 2004 liittyneissä jäsenmaissa.

Eurooppalaiset saavat laadukkaampia elintarvikkeita ja maataloustuotteita eri puolilta unionia. EU:n suojattujen alkuperänimitysten luetteloon on lisätty yli 280 tuotetta maltalaisista Gozon viineistä slovakialaiseen kaaliin.

Investoinnit yhteiseen unioniin

EU on investoinut viimeisten 20 vuoden aikana merkittävästi infrastruktuuriin, joka tekee Euroopasta entistä paremman asuin- ja työskentelypaikan. Hankkeet kohdistuvat esimerkiksi valtateihin, putkiliinjoihin, julkiseen liikenteeseen, yhteyksiin, datakeskuksiin ja rajat ylittävään infrastruktuuriin.

Euroopan liikenneyhteydet ovat lisääntyneet ja parantuneet, ja koko maanosan eri alueet on yhdistetty toisiinsa. Esimerkiksi Sloveniassa on nyt kattava sähköistetty junaverkko, ja EU:n investoinneilla on edistetty metrolinjojen kehittämistä Unkarissa. Suunnitteilla on myös monia muita hankkeita. Esimerkiksi Rail Baltica yhdistää Baltian maat muuhun Eurooppaan ja parantaa yhteyksiä myös Suomen ja muiden EU-maiden välillä.

Yhdennetyt energiemarkkinat – muun muassa yhteenliitetyt sähköverkot Maltan ja Italian välillä ja Tanskan ja Puolan väliset kaasuyhteydet – ovat auttaneet EU:ta selviytymään kriiseistä esimerkiksi Venäjän supistaessa kaasutoimituksia. EU-maat ovat pyrkineet toteuttamaan yhdessä entistä varmempia ja kestävämpiä energiatoimituksia, edistäneet siirtymistä puhtaaseen energiaan ja vähentäneet riippuvuutta Venäjän fossiilisista polttoaineista.

*”Rail Baltica yhdistää
Baltian maat muuhun
Eurooppaan”*

EU:n investointien ansiosta nopeiden laajakaistaverkkojen ja internetyhteyksien kattavuus on parempi kaikkialla EU:ssa. Digitaalialan edelläkävijät, kuten Viro, edistävät sähköisen hallinnon palveluja. Kaikkialla Euroopassa miljoonat ihmiset voivat käyttää 5G-verkkoa. Lisäksi kaikki EU:n kansalaiset ovat voineet hyötyä verkkovierailumaksujen poistamisesta eikä heille aiheudu puheluista ja tekstiviesteistä lisäkustannuksia, kun he matkustavat 27 jäsenmaassa. EU:n investoinneilla parannetaan yhteyksiä ja verkon häiriönsietokykyä edelleen – esimerkiksi Ruotsin ja Suomen sekä Baltian maiden välisen uuden valokaapelireitin kautta.

Nykyään hankkeita vauhditetaan NextGenerationEU-välineen avulla. **Sen kautta saadaan 800 miljardia euroa satoihin hankkeisiin merituulipuistoista sähköjuniin, huipputason digitaalisista palveluista maailmanluokan terveydenhuoltokeskuksiin. Näin syntyy laadukkaita työpaikkoja kaikkiin 27 jäsenmaahan.**

Strateginen ympäristömme muuttuu jatkuvasti, ja Euroopan on tehostettava puolustusta. Tähän osallistuvat kaikki jäsenmaat. Esimerkiksi Virossa tehdään puolustustutkimusta, Ruotsissa kehitetään ilma-aluksia ja Puolassa tuotetaan ampumatarvikkeita.

Euroopan liikenneverkkoa on kehitetty ja laajennettu EU:n koheesipolitiikan rahoituksen ja Verkkojen Eurooppa-välineen tuella. Moottoritiekilometrit Puolassa, Unkarissa ja Slovakiassa ovat kolminkertaistuneet kahden viime vuosikymmenen aikana. Liettuan rautatieverkko on pidentynyt 200 kilometriä vuodesta 2004.

Kuluneiden 20 vuoden aikana EU on onnistunut parantamaan taloutensa energiatehokkuutta. Se on vähentänyt taloutensa energiantensiteettiä kaikkiaan lähes 33 prosenttia. Kymmenen vuonna 2004 liittynyttä jäsenmaata ovat onnistuneet vielä paremmin: niissä talouden energiantensiteetti on vähentynyt yli 40 prosenttia.

Innovointi ja tutkimus

Euroopan unionissa on viimeisten 20 vuoden aikana saatu aikaan lukuisia läpimurtoja ja luovia innovaatioita, jotka liittyvät esimerkiksi sairauksien ehkäisyyn ja syövän hoitoon. Monet näistä on toteutettu kymmenessä uudessa EU-maassa tai ne ovat tulosta vanhempien ja uudempien jäsenmaiden tutkijoiden EU:n taloudellisella tuella toteuttamasta yhteistyöstä.

Unkarilaiset ja ranskalaiset tutkijat ovat kehittäneet materiaalitutkimusta ja saaneet työstään fysiikan Nobel-palkinnon. Tutkijat eri puolilla EU:ta Latviasta Espanjaan tekevät tiivistä yhteistyötä lisätäkseen tietämystä esimerkiksi genomeista.

”Euroopan unionissa on viimeisten 20 vuoden aikana saatu aikaan lukuisia läpimurtoja ja luovia innovaatioita”

Italia, Saksa, Tšekki ja Unkari ja muut maat tekevät yhteistyötä **maailman suurimman ja edistyneimmän teholaserinfrastruktuurin rakentamiseksi.**

Solidaarisuus

Katastrofien sattuessa kaikkien 27 jäsenmaan toisilleen antama apu on ollut elintärkeää, onpa kyseessä ollut tulva, metsäpalo, maanjäristys tai kansanterveydelliset hätätilanteet.

Kaikki EU-maat ovat ohjanneet 20 vuoden ajan tukea koko Eurooppaan ja sen ulkopuolelle EU:n pelastuspalvelumekanismiä kautta. Esimerkkejä on runsaasti. Viisi jäsenmaata kiirehti toimittamaan apua Unkarille vuoden 2010 äkkitulvien jälkeen. Kesällä 2022

itävaltalaiset palomiehet tulivat Sloveniaan avustamaan tuhoisien maastopalojen sammuttamisessa. Viime vuonna slovakialaiset asiantuntijat saapuivat Kreikkaan auttamaan historiallisten laajojen maastopalojen torjunnassa.

Venäjän hyökättyä Ukrainaan EU:n jäsenmaat ovat heti ensimmäisestä päivästä alkaen tehneet yhteistyötä tukeakseen Ukrainan kansaa. Puolassa ja Slovakiassa sekä Romaniassa sijaitsevat logistiikkakeskukset ovat auttaneet kanavoimaan eri puolilta unionia saatua apua.

EU on myöntänyt tilapäistä suojelua yli 4,1 miljoonalle ukrainalaispakolaiselle, ja vuonna 2004 unioniin liittyneet jäsenmaat ovat ottaneet vastaan näistä lähes 1,7 miljoonaa.

EU:n jäsenmaat ovat tehneet yhteistyötä hätäavun antamiseksi muille maille ja toisilleen. Ne ovat vastanneet yli 700 avustuspyyntöön, joita on esitetty EU:n pelastuspalvelumekanismiin kautta vuodesta 2004.

Lääkintätarvikkeiden Liettuassa, Puolassa, Sloveniassa ja Unkarissa sijaitsevien **rescueEU-valmiusvarastojen** sekä Kyprokseen sijoitettujen sammutuslentokoneiden ja Tšekissä olevien helikoptereiden ansiosta **EU on voinut ohjata tukea nopeasti kaikille 27 jäsenmaalle.**

Puolassa on EU:n lääkinnällisten evakuoitien keskus kiireellistä hoitoa tarvitseville ukrainalaisille potilaille. Tähän mennessä **yli 3 200 ihmistä on siirretty erikoissairaanhoidon eri puolilla Eurooppaa sijaitseviin sairaaloihin.**

Kyprokselle on perustettu sen **merikäytävän pää, jota pitkin toimitetaan humanitaarista apua Palestiinan kansalle.**

EU:n kansainvälinen rooli

Viimeisten 20 vuoden aikana Euroopan ääni maailmannäyttämöllä on vahvistunut, kun se on kehottanut maailmaa toimintaan esimerkiksi ilmastonmuutoksen ja pandemian torjumiseksi tai demokratian edistämiseksi.

Kymmenen uuden jäsenmaan liittyminen vahvisti EU:n taloudellista vaikutusvaltaa koko maailmassa. Aiempaa laajemmat sisämarkkinat ovat tehneet EU:sta entistä houkuttelevamman kauppakumppanin, mikä on luonut uusia mahdollisuuksia ulkomailla. EU:n kansainvälinen kauppa on kasvanut 3 biljoonaa euroa vuoden 2004 jälkeen eli se on nyt 5 biljoonaa euroa.

Myös Euroopan asema johtavana humanitaarisen avun antajana on laajentumisen myötä vahvistunut. EU:n humanitaarista apua niin Ukrainassa, Gazassa kuin Sudanissakin antavat eri puolilta EU:ta saapuneet avustustyöntekijät, muun muassa puolalaiset kansalaisjärjestöt, tšekkiläiset humanitaariset kumppanit ja kyproslaiset avustustyöntekijät.

Laajentuminen on edistänyt vaurautta, lujittanut demokratiaa ja varmistanut vakauden kaikkialla unionissa. **EU:sta, jossa on 27 jäsenmaata, on tullut entistä voimakkaampi geopoliittinen toimija.**

”27 jäsenmaan EU:sta on tullut entistä voimakkaampi geopoliittinen toimija”

Euroopan unionin
julkaisutoimisto